

ЭКИЖИДЕРИ-БИЛЕ

«Тады районун чамдык чер-чер Советтериниң деис-кзоринде амыктыкка уур демсел кыпкан. Нопун чурттап турар чериниң аайы-биле кижикидиге амыктык кызылгач эвези деп шу-гүмүлдөдү материал «Уле-гериниң корум-чүрүм дээр» деп рубрика-биле ууна. Анаа харыы бээр-биле чагааны Тандының райкүсүмүнчө чоруткан. Район Советиниң күүсөкчи комитетиниң дар-газы Т. С. Тюлюш редакция-ныч почта-ханы харыыны чо-руткан.

«Солунда бижиттинген чет-пес чүтүлдөр долуу-биле бадматтыгы турар. Ол четпестерни чаладыры-биле районун чер-чер Советтери чамдык амыктык кылган. Бай-Хаак суурга хой-ни-тиниң суду болуп эрткен. Арагага судулар чамдык жондорун хемчөөн анаа алган. Арагалар, төлөп чок чорутуң урунундан Зыян.

ДЕМДЕКТИ ТУРГУСКАН

Редакцияныч почта-ханыга «Биттар аллел» деп аттыг чагаа келген. Ында бижит турары болза, Кызылда Ле-ния кудумчу-нуң төгөн уюнда улуг көвүргү ча-нында калбак арга-арыг кылдыр өтүп келген чараш булуң бар. Биттар ол черде эңдерген, кийи кылаш-таар арга чок. Ызыртып аларында улус нортташ, олзе агаарлаас апарган.

СЕПТЕЛГЕНИ ЧОРУТКАН

Кызылдың Кочетов кудум-чу-нуң дөргөн чеди дудар бажыныч септелгенин чедир кылбаанын шүгүмчүлөп би-жон чагаа «Шынг» солугта ууна. Ол шүгүмчүлөдөн шып болуп турарын Кызыл хоорукүсүмүнүң даргазы-ның оралкычы Г. М. Ша-монин солугта харызынга демдегелген.

«Шынга» харыыда дын.

ЧАА ЭВИЛЕЛ

БОНН. (СЭТА). Барыны Германияның дайынга уур шимчээкиниң хүрөөлө-гө база бир чаа эвилел немей тургустунган. Ол ор-ганизацияны «Тайбичи» дет-көз дайы» деп алаан. Гер-манияны Федеративтиң Республикасының хей-шени амыктыкчылары, өртөмдө-нөр, литературалык болгаш эртемниң база уран чүдүлү амыктыкчылары чаа органи-зацияга кирген.

СҮЛЧЭЭЧИЛЕРНИ ХОРУГДААН

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Чуртун дүрүм өзүгээр ча-заанга, оң президентинге уур сүлчөөн өртөн суббо-тада Боливияны амык чок органианы илереткенни да-штыкы информация агентств-лары моон мурунда дам-чыккан турган. Боливиядан чаа медиалерни өзүгээр алырга, уу сүлчөөн 200 амык киришчилерни чурт-туң айым чок органианы сөөлү хүнөөрде база тууду хоруттаан. ЮПИ агентств-а-нуң дамчытканын өзүгээр алырга, туттурган сүлчө-чилерниң аразында —пре-зидентиниң амы-тынын камга-лаар хүлээлгели турган ал-бан-дунаалдыг 11 кижи, моон мурунда турган ба-рын үзөлдиг чакатканын составына кирип чоран ал-бан-дунаалдыг 4 кижи бар.

«Леонард» деп тускай по-лиция кезектериниң составына турган 150 полицей-жилерни база тууду хорут-таан. Ол полицейжилерни америк «чөвүлөкчүлөр» өө-редип турган. «Леонарды» агенттериниң ортаа нези Боливияны президентини Э. Силес Суасону чоотта чаа орлап, тударыга ки-ришкен. Президентини алаа бердинген полицейжилер болгаш айым чок чер ор-ганының күштери сүлчө-чилерден хостаан.

Чуртта демократтыг чаар-тылгалары деткөөн дуга-йында меделээр, ук чаар-тылгалары моондактар дөң кандыг-даа оралда-жымшыканын сый шава-рынга динитирин илерей-лээр дөң он-он муң боли-вилер чуртун хоорайлары-ның жуудуучуларына ноль-дүң баштайгы хүнөөрде чыскаалткан. Республи-а-ның эң улут профвонел каттыжышкыны — Бо-ливияны Ажычтын төвү (БАТ) ажыч чондарын чыскаа-дарын органиастаан. Чурт-туң найыскалы Ла-Па-хоорайга болган хой муң ки-жи киришкенде минтине-ли Боливияны Ажычтын төвү-түн чурттуучуларынын би-

рөөн Ф. Эскобар чүве чугаа-лаан болгаш фашистык сүд-чөчилерни, демократия-ларнын дерини халдаашкы-нарын шыгыны буруу шап-каш, реакциянык чимчөөн-ниңинерге уур политиктиг серемчиледи улам-на бе-динерге ажычылларны, күш-ажыдын бүгү кижиле-рин кийтирген.

Боливияны депшилегит бүгү хей-шенини, массалык организациялар болгаш по-литиктиг чарыктарын шитин реакциянык болгаш оң да-штыкка ыдалакчыларын бо-ливияны улусна уур кем-буруулуг үлгүлөдөрүн шыгыны буруу шап, ботта-рынның хүрөөлөни улам-на сыры каттыштырыныче ажыч чондарын кийгы-рып турар.

МАДРИД. (СЭТА). Даш-тык информация агентств-ларының дамчыдып турарын өзүгээр алырга, республи-каның президентини Э. Силес Суасону орлаарына база тууду хоруттаарында дорту-биле азы чажыды-биле ки-ришкен полковник Р. Сара-вьяны, майор Л. Ардайяны, лейтенант С. Кампос Ни-нон бодунуң хүрөөлөндөн үндүр сымар дугайында шитини Боливиянык чеп-сектиг күштериниң команди-лалы хүлөп алган. Сүлчө-чилер аркан өске киришчи-лерин илереди. тууду хор-уттаар талазы-биле чогуур хемчеглерни Боливия кү-рүненин айым чок чериниң база шериг разведканын органианы ал чоруду турар-ын ЭФЭ агентствонун кор-респондентин Ла-Пас хоо-райдан дамчыткан.

БУЭНОС-АЙРЕС. (СЭТА). Боливиянык президентини орлаарына болгаш тууду хоруттаарына киришкен сөөлдө. Аргентинаның Ла-Паста ачтын черинге чаш-тына берген алды боливия хамааткалар Боливияны ар-ге-чагыргаларына дүжүп бергенни Аргентинаның да-штыкы черектер министри Д. Калуго дынаткан.

ТУНИС

Тунис — Сонгу Африкада араб күрүне. Албан бөү-өү-биле Тунис Республика деп адаар. Шөүү — 164,1 муң дөрбөлчүн километр. 1982 чылдык-биле алдыга, чуртта-чы чоңу 6,75 миллион кижи. Чурттагы чоңууң барык 98 хуузу араб-бербер аймактың кижилери. Олардан аны-да алжирлер, французтар, италийнар чурттап турар. Күрүне шажыны — ислам. Албан дылы — араб дыл. На-йысылалы — 1,2 миллион кижи чурттагылы Тунис хоо-рай. Администрациятыг деискээр аайы-биле Тунис 23 губернирарга үстүнген. Акша единдизы — тунис динар (1 динар 1,08 рубльге ден).

Тунис чоңуң француз колонизаторларга уур на-ционал-хосталгалык деисеги 1956 чылда оларнык тиле-гени-биле доозуган. Оа-ла чылдын март 20-де Тунис-тин хамаарышпас чорутуң дугайында протоколга ат салдына-даа, Франция Би-зертте шериг баазанын кам-галышыан турган болгаш ол чорук тунис-француз чеп-сектиг чонгого чедирген. Чүгө 1963 чылдың октябрь 15-те француз шериг тул-тен шуут үнүп чоруткан.

Республиканың баштайгы хүнөөрде-не он уду-турчуларны нарын айтыр-галарга кээп үскен: национал экономиканы хөгжүткөн, би-жон бөлбөс чорутку узу-ткаары дөң оон-даа өскө сорулгалар тургулаан.

АЖЫЛЧЫН АЛДАРНЫН ХӨРӨ

БУДАПЕШТ. Чинк үлет-пүрүм бугурулгелеринге хө-регээр дериг-хөрескелдер кылдыр талазы-биле Чепель коллективни СССР-же чоруд-лар продукцияны чогуур үс-зинде бедни шынарлыг кыл-дыр бугурун амыктын ал-дарың хөрө деп санап ту-рар. Ол коллектив чүгө бо-чылын бедни барын 20 миллион рубль өрткөт бол-гаш бедни бугурунчүлүг даарың бижар машина-лары Совет Эвилелге чо-рудуп бээр деп турар.

Чепельдин ажычыллары өржөкчү чугула дериг-хө-рескелдерни белеткешшаан. Тбилисиде даарынык калбак фабриказын чарыгына чо-окта чаа идеякелтиг кириш-кенер. Венгрия Улус Рес-публичка бугурун стокко-ларны даразында айда Ляов хоорайда даарынык фабриказына ажылдалга кинирер.

СССР-ге чорудуп бээр де-риг-хөрескелдериниң шы-нары өнне бедни болурун чедип алырыны чүткүп ту-рар бис, деп заводтун ди-ректор У. Л. Нограла СЭТА-нык корреспондентинге чуталаан. Ол сорулга-даа заводка машиналарын ал-дыр чаа хөвирлерни сөөлүг үдө бугурун. Оларны аки шөпөч нөргөн сөөлдө СССР-же чорудуп бээр.

Заводтун бугу продукция-зынын 60 хуузу Совет Эви-лелге чорудуп берип ту-рар бис деп. Л. Нограла дынаткан. Бистик бугу-рулге күчүлери беднирине өржөкчү чугула СССР-ниң чактыларын бедни-биле үнөлөп турар бис деп, ол чу-таалаан.

БУСТУН ЧАА ТУРБИНАЛАРЫ ПРАГА

Чехословакиянык электростанцияларында ажылдап турар бус турбина-ларын чартырынык калбак программанын машина ту-рулугу «Шкода» бугурулге каттыжышкынык Пазен-де турбина заводтун кол-лективни күүсөдип өзгө-лөң, 110 болгаш 200 мегаватт кү-чүлүг турбиналарын ажы-лаарынык төлөвилел дусса-лары доозулган сөөлдө оларны улам бедни күчүлүг чаа турбиналар-биле солдуур. Чаа турбиналар чүгө эле-ктрозериянык өвөс, хары-нда хоорайларнык база суур-ларын чурттагылынын

КОСМОСТУ МИЛИТАРИЗАСТААР ДЕП ТУРАП

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Бөө-чепекти космоске шы-чылдериниң политиказын Пентагон чорутушаан, чер чогуунуң делегеминиң «тай-бык шимчөөлөр» деп про-грамманы бодунуң холуна кирип ал турар. Сенатор У. Проксмайрың даалта-рын өзүгээр АКШ-тың кол санага өргөсели чаа ший-чылдерни кылган болгаш ук шийчылдериниң түнел-дерин парлаан.

Американың Каттыккан Штаттары космос делегем-ни милитаризастаарыга дүргөн темпиги белеткенип тура-рын документте айткан. Аэрокосмоска болгаш космос делегемини шийчөөр талазы-биле национал өргөселин

Чазак албан черлериниң херектериниң талазы-биле сенат комиссиязы хой-ни-тиниң санал-оналын алган түнелдерин парлаан. Рей-ганниң администрациязы-ның кедейер авантюри-ст, милитарист даштыкы бол-гаш шийчыл политиказын таарынас чорук Америка-нык Каттыккан Штатта-рында улам-на күштел-ти турарын хей-шениниң са-нал-оналдары алганын тү-нелдерин бадмтыкан көр-гүскен.

Өскө чурттарың иштин херектеринге дөрт шериг холгаарлаашкыны, деле-гейде дериниң өсу-чүрүм-на-ры АКШ-тын деткириче Рейганниң администрация-зын утгалышкыны чурттуң чоңуң хой нуруу-зу буруу шап турарын са-нал-оналдар алганын тү-нелдерин бадмтыкан. Чикээ,

Тайылбыр булуңу

гектар болбаазыраткан та-рыга шөлүнүң үч миллион 20 муң гектары хуу секторга, бир миллион 50 муң гек-тары күрүнеге, а чүгө 250 муң гектары — кооператив-терге оонажыр.

Оливка үзү үндүр садары-ның талазы-биле Тунис де-легейде 2—3-ку черде, ол мынаш, винону, шитрус болгаш эрте бижар нотааны база үндүр сөөртүп турар. Мал амык-агыны тавында хөгжүлдө-даа болза, чурт-ту эл, сүт, үс талазы-биле хандырам шааап турар.

Тунис нефть, газ тывы-жыны бугурулгелер чо-гуур хөгжүлдө. Эрткен ты-лын 5,5 миллион тонна нефть, 310 миллион кубометр газ, 400 муң тонна демир, 12 муң тонна цинк, нюрмучу казып алдыган. Фосфат бугурулгезин пер-спективте адыр (эрткен ты-лын 5,8 миллион тонна бугурун). Иштини салып саарылаан 1982 чылда 3045 миллион динар ашкан. «Общий рынок» чурттары-биле, АКШ, Канада, Япо-ния-биле Тунис салып харыл-лаалы.

Сезен чылдарың өгезин, де экономиканың сөөлдөс оошумай берген. Ыланга 1982 чыл чурттуң ажык-

- Социализм чурттарының чаа-чаа чеднишкенини.
- Национал чангыс эп чазанын ап чорудуп турар хемчег-лерин Ливанның чоңу деткип турар.
- АКШ-тың кол санага өргөселиниң шийчилелдери, оон түнелдери.
- Хей-шениниң санал-оналдары чүнү бадмтык көргүске-нил?

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

херегелениге чылымдыла энергияны бээр. Ол чорук олар чүдүлүп ажылаанын ийи катат улгатырар. Кү-рүнениң «Пронергов» деп электростанциязын амык-лаар баштайгы ийи турби-наларын төлөвилел болгаш бугурун. Оларны «Тунис-де» болгаш «Почермиде» деп электростанцияларда ажылдадып өзгө-лөң. Ук стан-цияларын турбиналарын чартыкын чылда бир хуу камналганы бээр. Ол дээр-ге — чылда 10 муң тонна хөмүр-дашты камнаар-дыр.

Чурттуң өскө электрос-танцияларына, ылангыт Ясав Богунада болгаш Дукованакта атомтук электростанцияларга ажылдаар баштайгы турбиналарын ба-за төлөвилел чогаткан.

СИГЕН КЕЗИЛДЕЗІ ЭГЭЛДІ

УЛАН-БАТОР. Көдөз ажыл-агыйның чугула кам-панызы — ситен кезилдези Моолда өгө-лөң. Бо чылын 1,1 миллион тонна ситен бе-леткээр харыскалгалыг со-рулга чурттуң көдөз ажыл-ишчилериниң мурунда ту-

руп турар. Ситен кезилде-зинге белеткелди бүгү ай-маткарда бо чылын хынам-чалыг чоруткан. Транкторла-ны болгаш өскө-даа техника-ны баш бурунгаар септөөн, ситен кезер черлерин иш-лээн, мал чөмөриниң белет-кээрине кириш кижилерни шөлдөргө бийылган. Моол Арат Республиказын чамдык аймактарына шөлдери сугатканын база чөмш-чидилерин төгерини күс-сел-бала ситен кезилдези ийи удаа чорудар деп турар.

Малдык бижыг чөм бааза-ын тургузары Моолдун мал ажылын чеднишкенин хөг-жүдериңиң кол үндөзүн бо-луур турар. Совет специа-листери киришкен-биле чүг-дө сөөлүг үдө бедни он-он тускай ажыл-агыйларын тур-гузуп, оларын кол утла-нышкыны — ситен бе-леткээр кылдыр тургустан. Мал чөмөриниң белеткээр тускай бригадаларын бол-гаш чөмөриниң база органи-астаан. Оон түнелде республикага мал чөмөрини белеткээр беш чылдың төн-чүзүңгө чедир амгызында барык ийи катат көвүдөр.

Баштайгы согушкун кы-лырнык америк ялоруг чаа ракеталарын ГФР-ге тургузуп турарын канчаар көөрүңге хамаарыштыр бү-гү чоңуң санал-оналдарын алганын түнелдерин үн-дүргөн. Санал-оналдар амыктыгына киришкен-иерик 88 хуузу америк ял-оруг ракеталарын Барык Германиянык деискээрине тургузарын сөксөдөр дөң бадмлаанар.

ЧУРУКА: санал-оналдар амыктыгына киришкен-иерик даштыкы кадалаан хааржакты Нозеф Лайнен эрге-чактыраларын Боинда төлөлекчилеринге дамчыдып берген. Нозеф Лайнен — са-нал-оналдар амыктыгынын органиастаан комитеттиң удурутчуларынын бирөөн.

АП — СЭТА-нык телесфото-зу.

планнап турар. Хей удаа ажылдаар «Шатта» дээр үш космос нөрөйлөдөрн бугу-ренин планнаан. Оларнык бирөөн шериг херегелде-ринге, тодаргаларга, дай-ыл белеткелдеринге, кос-моска болгаш космостан черге хамаарыштыр дайын чорудулганын ажылдаар бодат турар. Космостуң ол нөрөйлөдөрн 1994 чылга чедир ужудуушкунче кинре-ри көрдүнгөн.

ТААРЗЫНМААН ХӨӨННЕР

америк шериглерни Топ Америка чурттарына тургу-зуп турарына санал-онал-дар амыктыгына кириш-кен бүгү америкаларын чүгө 7 хуузу деткөөн. АКШ-тын «национал эрге-ажыктары» дээр чылдан-биле америк администрация өскө чурттарың болгаш улустарын иштин херек-теринге карызы-биле хол-гаарлап, национал-хостал-

1982 чылда тургустунган. (Бирги секретары Мухаммед Хормель).

1983 чылдан 1981 чылга чедир ТКП чакып турган. Оон ажыл-чорудулганын болгаш паралаа органы «Ан-Тарик аз-Джадидин» үндү-рүлгезиниң хостут болганын түнне коммунисттериниң чурт-тун бүгү чоңуң улуг тил-делгези.

Улуг дөң профвонелдер органиастаан — Күш-ажыл-дың бугу-нтини тунис кат-тыжышкыны (1946 чылда тургустунган) 300 муң хире нежигүтүн...

Совет Эвилел биле Тунис Республика чачыл апарган найыралчы харылдаарын тууду турар. Тунис чоңуң национал-хосталгалык деи-селни СССР-декип келген болгаш хамаарышпас чоруту чедип алганын баштайгы хүнөөрде республикага байыр чедирип, дипломаттыг харылдаарын тургустан.

Совет-тунис харылдаарын аны-буру адырлар аайы-биле хөгжөөн, делегация сол-чулазы болуп турар, аэро-номиктиг харылдаа бедни, Чи-жээ, тунис энергетикага Со-вет Эвилелниң техниктиг дууламчызы 1968 чылда СССР-ни дуулазы-биле ту-ттуган Насеб хемде гидро-бедир ажылдаа чедип, ининиң ажылдап турар. Ол

Найыралчы харылдаар болгаш хей талазын кады амыктыгына ийи чурттуң эрге-ажыктарыга чогуур ха-рамын берип, бистик үлүс-тарынык бот-боттарын ханы бычтыргени бүгү тала-зы арганы берип турар.

В. АВДЕЕВ.

ЛИВАНДА БАЙДАЛ

БЕЙРУТ. (СЭТА). Ливан найыскалы аймак чок чо-рукту хандылар талазы-биле чакаткы планни боттанды-лар чеднишкенин үргүлү-лөп турар. Ливан армияны кезектери Барык болгаш Чөв Бейрутта кол тургуш-тары моонда чөкө залеп ал-ган. Күрүнениң кол албан черлеринге таңымалдары тургустан. Моон мурунда хоо-райга тургустан моондактар-ны арылап турар. Изы-бу-ру партизанын база органи-зацияларын чөмөсөткөт отряд-тарынын дайынчыларын бол-гаш оларга хамаарышкан бөө-чөсөктерни кудумчулардан үн-дүрүлгөн.

Бейруттун кудумчуларына бөө далазы дынлабастаан. Хоорайга чалгыс эрттиргө пунттуу ажылдап турган. Найыскалы секторларын аразына үш эрттиргө пунттуларын немей амыткан. Национал чангыс эп чазанын ап чоруду турар хемчеглерин Ливанның чоңу бис эп-сек-килди деткип турар.

Бейрутта делетей аэропор-туун болгаш далай өртө-лө-ниң райондарына шериг ке-зектерин кириш чорук олар-

АКШ. Бажыңнар кырыга аагарга укун келген верто-летка халдактан чоң хөндирлерин (чуртук) дашкыштыр чөмөсөткөт он беш кижиче дүжүп турган. Олар кая чүт-дө-биле армиянын дугал алган болган. Боолашкы-нар диктирер, гранаталар чактып өгө-лөң. Ынчакжак удаанда ыркым болу берген. «Айымдык бөүк өү-рүкчүлери бүрүнү-биле ууткан» деп чарлап дындал-ган.

Шаажылакты чаа отрядты тургустаны амгы үдө та-арылаа эвөс болган. «Уол-стрит джорнал» сол-уң би-жээниң өзүгээр алырга, «өлүрүкчү чорукка» уду де-миселдин чаа тактиказын чогадыры доосту турар. Улустарын национал-хосталгалык шимчөөшкенин аме-рик империалистер «делегейде өлүрүкчү чорук» деп дал-турар. АКШ-на күзөңгич эвөс политиканы чоруду турар күрүнөөрде уду мындг отрядтарын чорудар деп тура-рың «Вашингтон пост» солун би-жээ.

ЮПИ — СЭТА-нык телесфото-зу.

Чаз тургустунган шериг отрядын даштыкы чурттарга, ылангыт улустарын национал-хосталгалык шимчөөшкени-неринге уду ажылдаар бодат турар. Америк импери-алисттер чимчөөшкенин уду демиселдин уду демиселдин күрүнөөрде, органиастааларга болгаш олар-нын удурутчуларына уду отрядты ажылдаарына база планнаан.

Шаажылакты чаа отрядты тургустаны амгы үдө та-арылаа эвөс болган. «Уол-стрит джорнал» сол-уң би-жээниң өзүгээр алырга, «өлүрүкчү чорукка» уду де-миселдин чаа тактиказын чогадыры доосту турар. Улустарын национал-хосталгалык шимчөөшкенин аме-рик империалистер «делегейде өлүрүкчү чорук» деп дал-турар. АКШ-на күзөңгич эвөс политиканы чоруду турар күрүнөөрде уду мындг отрядтарын чорудар деп тура-рың «Вашингтон пост» солун би-жээ.

